

Stensäker vägvisare

En topografisk karta och 3D-modell i diabas guidar och välkomnar besökare i nationalparken i Tyresta söder om Stockholm. Den kan nu bilda modell för andra nationalparker.

TEXT **PETER WILLEBRAND**
FOTO **PER WALLSTEN**

ARBETET MED ATT gestalta nationalparken Tyrestas huvudentré inleddes 2012. I förslaget, framtaget av White Arkitekter, ingick en skalenlig topografisk 3D-modell av parken – huggen ur ett stenblock – som en del av entrén. Idén var att besökaren snabbt skulle få en tydlig bild av nationalparkens omfattning och topografi. Men det skulle dröja nästan tio år innan modellen kom på plats.

– År 2019 hade tiden och den digitala tekniken kommit ikapp projektet. Vi kompletterade förslaget med en grafisk formgivare och använde digitala höjddata. Utifrån 3D-förslaget tillverkade Marmor & Granit i Kristianstad den verkliga modellen i en CNC-fräs, till en nästan halverad kostnad jämfört med den första kalkylen, säger projektledaren och landskapsarkitekten Per Wallsten, dåvarande nationalparkschef för Tyresta.

MODELLEN ÄR EN 1,5 meter bred hexagonskiva med vikten 1 ton. Den är fräst ur ett diabasblock i Moheda Svart i skala 1:5000 och vilar på ett 3-tons massivt fundament av samma stensort. Modellen ska tillsammans med en motsvarande hexagonformad guldstjärna både leda in besökaren till parken och knyta an till Naturvårdsverkets nya varumärke för Sveriges nationalparker.

– Tanken är att modellen ska fungera som en samlingspunkt på entréplatsen och vara både informativ och estetiskt tilltalande, säger Per Wallsten.

Ytan har efter fräsningen bearbetats manuellt av Marmor & Granits stenhuggare för bästa ”stenkänsla”.

De större sjöarna har polerats till höglans. När det har regnat ligger vattnet kvar en stund, likt en riktig sjö.

– De större sjöarna har polerats till höglans. En fin och oväntad effekt är att när det regnat så ligger det tunna vattnet kvar en stund och himlen med moln speglas i det. Mycket verklighetsnära!

INFRÄSTA TEXTER, DELVIS i guld, anger bland annat sjöar, norrpil och tavlans plats. Lederna är markerade med runda guldeloxerade aluminiumdubbar som

fästs i borrarade hål. Nationalparkssymbolen – guldstjärnan – återkommer som en intarsia.

– Höjden är 55 centimeter så att den som vill även kan uppleva topografien med känsel och händer, säger Per Wallsten. Det är tillgängligt även för barn och rullstolsburna.

Diabas är också en del av Tyrestas berggrund och geologiska historia.

Enligt SGU finns diabasgångar söder om Stensjön, norr om Årsjön och nordost om Långsjön i parken. I öster finns en tre kilometer lång diabasgång utanför parken.

– Med hjälp av reliefen kan våra naturvägledare nu även visa och förklara hur det omgivande sprickdalslandskapet har bildats.

Valet av sten motiverar Per Wallsten med att modellen måste vara tålig, pedagogisk och spegla parkens skönhet.

– Huvudentrén har årligen 450 000 besök. Den taktila känslan och att kunna vidröra själva nationalparken är viktig både för seende och synskadade. Vad kan vara tåligare än berget själv?

PER WALLSTEN HAR sedan entrén färdigställdes övergått till rollen som fristående projektledare. Enligt honom finns planer på att överföra idén till andra nationalparker. Som exempel nämner han Söderåsen med sina förkastningsbranter och djupa sprickdalar, samt Blå Jungfrun med sin urbergskupol i Kalmarsund.

– Spännande topografi finns också i många andra nationalparker, som Skuleskogen vid Höga kusten och Stenshuvud på Österlen. Det finns goda möjligheter med en stenmodell som visar naturvårdens flaggskepp på ett nytt sätt, säger han. ■

Projekt: Tyresta nationalparksentré

Beställare: Stiftelsen Tyrestaskogen, finansiering Naturvårdsverket.

Arkitekt: White arkitekter - landskapsarkitekt Mattias Nordström och arkitekt Lukas Nordström.

Grafisk form: Anders Gunér.

Stenentreprenör: Marmor & Granit, teknik Andris Underdal.

Stenleverantör: Hallindens Granit.

Grand Hôtel

*Ny entré med natursten
samt hotellets emblem
av silestone och mässing.*

www.narkesten.se

